

EU:n viherpesudirektiivi muuttaa pelisääntöjä elintarvikkeiden hiilijalanjäljen laskennassa

5.3.2026

Johdanto

Viherpesu tarkoittaa ympäristöväitteitä, jotka antavat tuotteesta tai yrityksestä paremman kuvan kuin todellisuus. Tällaiset väitteet voivat johtaa kuluttajia harhaan ja estää heitä tekemästä aidosti kestäviä valintoja (Savander-Elivuo, 2025). Ruokapakkausten ympäristöväitteet ovat olleet kirjavia ja osin vaikeasti tulkittavia. Tulevaisuudessa ylimalkaiset ja todentamattomat merkinnät poistuvat, kun tavoitteena on yhtenäistää käytäntöjä ja varmistaa väitteiden tieteellinen perusteltavuus.

Viherpesudirektiivi (EU) 825/2024 ja ISO 14067 Standardi

Euroopan unionin viherpesudirektiivi (EU) 825/2024, viralliselta nimeltään Empowering Consumers for the Green Transition, astui voimaan keväällä 2024. Direktiivi tulee voimaan vaiheittain: jäsenvaltioiden on sisällytettävä se kansalliseen lainsäädäntöön 27.3.2026 mennessä, ja täysi soveltaminen alkaa 27.9.2026 (EU 825/2024, Art. 12). Direktiivin merkitys on suuri, se muuttaa markkinointia ja pakkaussuunnittelua koko EU:ssa. Yritysten on siirryttävä pois epämääräisistä ympäristöväitteistä ja perustettava viestintänsä

läpinäkyvään, todennettavaan dataan.

Tätä muutosta tukevat kansainväliset standardit. ISO 14067 (Greenhouse gases, carbon footprint of products, requirements and guidelines for quantification) määrittelee, miten tuotteen hiilijalanjälki lasketaan elinkaariarvioinnin LCA (Life Cycle Assessment) ja IPCC:n (Intergovernmental Panel on Climate Change) päästökertoimien avulla. IPCC ylläpitää EFDB (Emission Factor Database), joka on avoin tietopalvelu päästökertoimien lähteille, kuten energiankäytölle, maataloudelle ja jätteille. Se tekee laskennasta vertailukelpoista ja edellyttää riippumatonta tarkastusta, jos tuloksia käytetään markkinoinnissa (ISO 14067). Lisäksi ISO 14024 (Environmental labels and declarations, type I environmental labelling, principles and procedures) ohjaa ympäristömerkintöjen käyttöä ja ISO/IEC 17065 (Conformity assessment, requirements for bodies certifying products, processes and services) varmistaa, että sertifiointielimet toimivat luotettavasti ja puolueettomasti.

Keskeiset kiellot ja sallitut väitteet

Jatkossa harhaanjohtavia ympäristöväittämiä ei sallita pakkauksissa. Väittämällä ei saa väittää tuotetta ympäristöystävälliseksi ilman sen todennettavaa näyttöä. Esimerkiksi merkintä: “hiilineutraali” ei ole sallittu, jos se perustuu pelkkään kompensointiin. (EU 825/2024., I, 12). Jatkossa myöskään ei ole sallittua ilmoittaa koko tuotetta kierrätettynä, jos vain pakkaus on kierrätysmateriaalia. (EU 825/2024., I,11.) Yritykset eivät jatkossa voi käyttää omia hiilineutraalisuudesta tai vähennyksestä kertovia symboleja, vaan merkinnän on perustuttava viralliseen sertifiointiin. (EU 825/2024.,I,7).

Jatkossa on kuitenkin sallittua esimerkiksi ilmaista pakkauksen olevan 100 % kierrätysmateriaalia, jos sen voi todentaa. Rehellinen viestintä on myös tärkeää: yritys voi kertoa tuotteessa investoinneista kompensaatioprojekteihin, mutta ei väittää sen olevan päästötön (Savander-Elivuo, 2025).

Kuluttajan onkin syytä tutustua merkintöihin ja niiden läpinäkyvyyteen. Esimerkiksi Atrian hiilijalanjälkimerkinnästä näkee, että se on kuvattu alkutuotannosta lautaselle asti merkinnässä (Atria, i.a). Atrian mukaan esimerkiksi kanatuotteiden hiilijalanjäljen laskennassa huomioidaan kanan lisäksi tuotteiden pakkausmateriaali, mahdolliset muut raaka-aineet sekä tuotteen valmistamisesta aiheutuvat päästöt. Juuri tällaisia läpinäkyviä laskemia direktiivissä halutaan edistää.

Käytössä olevat laskurit

Hiilijalanjäljen mittaaminen on keskeinen osa läpinäkyvää ympäristöviestintää, mutta tällä hetkellä laskentamenetelmät vaihtelevat suuresti. Markkinoilla on useita laskureita ja tietokantoja, jotka perustuvat erilaisiin datalähteisiin. Jos laskurin taustadata on virheellistä, myös lopputulos on epäluotettava. Ympäristölaskureihin voi tutustua mm. openLCA Nexus- tietokannan kautta (OpenLCA Nexus, 2026).

Tässä piilee ongelma: laskureita on paljon, ja osa niistä ei perustu läpinäkyviin menetelmiin. Jos tällaisia laskureita käytetään, ne voivat antaa virheellisiä tuloksia ja pahimmillaan luoda kuvan, että jokin tuote on ilmastolle haitallisempi tai parempi kuin se todellisuudessa on. Tämä voi vääristää kuluttajien valintoja ja jopa

vahingoittaa vastuullisia yrityksiä.

Suomessa suuret toimijat kuten: Atria, Snellman, HKFoods ja Valio, käyttävät yhtenäistä Carbo®-laskuria, joka mahdollistaa tilakohtaisten ympäristövaikutusten arvioinnin (Valio, 2025). Carbo®-ympäristölaskuri on toteutettu Goforen kanssa ja se perustuu IPCC:n tarkimpaan laskentatapaan, huomioiden Suomen ympäristöolosuhteet. Carbo® Ympäristölaskurin ansiosta suomalaisille maidon- ja lihantuottajille on käytössään yhteinen kansallinen hiilijalanjäljen laskentastandardi. Yhteisenä hyötynä on alan yhtenäinen laskentamalli, koulutustuki tuottajille ja jatkuvasti kehittyvä tietopohja. Carbo®-ympäristölaskuri tuottaa laajan tilakohtaisen tietodatan, esimerkiksi Valion maitotiloista 80 % on laskenut hiilijalanjälkensä. Valio 2025 mukaan on tärkeää, että hiilijalanjäljen laskemiseen on käytetty yhteistä laskuria, jolloin tulokset ovat yhdenmukaiset ja voidaan todentaa maatiloilla tehtyä vastuullisuustyötä (Valio, 2025).

Carbo®:n kaltaiset laskurit keräävät todellisiin laskelmiin perustuvaa ja vertailukelpoista dataa, mikä on askel oikeaan suuntaan. Kansainvälisesti on kuitenkin olemassa lukuisia laskureita ja järjestöjä, joiden laskentaperusteet eivät aina ole tieteellisesti vahvistettuja tai menetelmällisesti läpinäkyviä.

Yhtenäinen, tieteellisesti validoitu laskentamenetelmä olisi ratkaisevan tärkeää ihan kaikkien elintarvikkeiden kohdalla, jotta kuluttajat ja yritykset voivat luottaa hiilijalanjälkitietoihin. Kaikkien laskureiden pitäisi myös pohjautua viralliseen ISO 14067 -standardiin, jossa hiilijalanjäljen laskennassa huomioidaan oleelliset asiat.

Artikkeli on kirjoitettu osana Töysän Säästöpankkisäätiön rahoittamaa ” Ruokavalioiden ympäristövaikutukset ja laskentadatan luotettavuus suomalaisessa kontekstissa” -hanketta.

Mira Björkbacka
Insinööri (AMK), Bio- ja elintarviketekniikka, Restonomi (AMK), projektipäällikkö
SEAMK

Terhi Junkkari
ETT, tutkijayliopettaja
ORCID 0000-0001-8816-7312
SEAMK

Lähteet

Atria. (i.a.). *Hiilijalanjälkimerkintä pakkauksissa*. https://www.atria.fi/vastuullista-ruokaa/hiilijalanjalkimerkinta-pakkauksissa

Direktiivi (EU) 2024/825. (2024). *Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2024/825*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX:32024L0825

International Organization for Standardization. (ISO). (2018). *Greenhouse gases — Carbon footprint of products — Requirements and guidelines*. (ISO Standard No. *14067:2018).* https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:14067:ed-1:v1:en

International Organization for Standardization. (ISO). (2018). *Environmental labels and declarations — Type I*

environmental labelling — Principles and procedures. (ISO Standard No *14024:2018).*https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:14024:ed-2:v1:en

International Organization for Standardization & International Electrotechnical Commission. (ISO). (2012). *Conformity assessment — Requirements for bodies certifying products, processes and services*. (ISO Standard No. 17065*:2012).*https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso-iec:17065:ed-1:v1:en

OpenLCA Nexus. (2026). *OpenLCA Nexus*. https://nexus.openlca.org/

Savander-Elivuo, M. (2025, May 31). *EU:n viherpesudirektiivi*. Lexia Asianajotoimisto. https://www.lexia.fi/fi/eun-viherpesudirektiivi/

Valio. (2025, March 25). *Carbo® Ympäristölaskuri edistää kotimaisen maidon ja naudanlihantuotannon päästöjen pienentämistä – yhteinen laskentamalli kattaa lähes 90 % suomalaisista nautatiloista*. https://www.valio.fi/uutiset/carbo-ymparistolaskuri-edistaa-kotimaisen-maidon-ja-naudanlihantuotannon-paastojen-pienentamista-yhteinen-laskentamalli-kattaa-lahes-90-suomalaisista-nautatiloista/